

BOBURNOMADA HIG'NDISTONIV TABIATINING BADIY TASVIRI

Farg'ona davlat universiteti

Filologiya fakulteti

Jumanova Ruxshona

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola “Boburnoma” asarida Hindiston tabiatining badiiy tasvirlanishi mavzusini o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqolada Boburning Hindistonga sayohatlari davomida kuzatgan landshaftlar, flora va fauna elementlari, shuningdek, tabiatni badiiy va estetik uslubda tasvirlash uslublari tahlil qilinadi.

Tadqiqotda asar matnidagi landshaft, bog‘lar, daryolar, tog‘lar va iqlim holatlari orqali Hindiston tabiatining rang-barangligi va go‘zalligi o‘quvchiga yetkaziladi.

Shuningdek, maqolada Boburning tabiat tasvirlari orqali o‘z hissiy tajribasini ifodalashi va ularni she’riy va tarixiy kontekst bilan uyg‘unlashtirish xususiyatlari ham ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Boburnoma, Hindiston tabiat tasviri, Landshaft, Flora va fauna, Badiiy tasvir, Estetika, Sayohat kundaliklari, Tarixiy manba, Bog‘lar va daryolar, Boburning hissiy tajribasi.

АННОТАЦИЯ: Статья посвящена исследованию темы художественного изображения индийской природы в произведении «Бабур-наме». В статье анализируются ландшафты, элементы флоры и фауны, наблюдавшиеся Бабуром во время его путешествий по Индии, а также приёмы изображения природы в художественно-эстетическом стиле.

Исследование доносит до читателя многообразие и красоту индийской природы через ландшафт, сады, реки, горы и климатические условия, представленные в тексте произведения.

В статье также рассматриваются особенности выражения Бабуром своих эмоциональных переживаний через образы природы и их сочетание с поэтическим и историческим контекстом.

Ключевые слова: Бабур-наме, изображение индийской природы, пейзаж, флора и фауна, художественное изображение, эстетика, путевые дневники, исторический источник, сады и реки, эмоциональные переживания Бабура.

ANNOTATION: This article is devoted to the study of the theme of the artistic depiction of Indian nature in the work "Baburnama". The article analyzes the landscapes, flora and fauna elements observed by Babur during his travels to India, as well as the methods of depicting nature in an artistic and aesthetic style.

The study conveys to the reader the diversity and beauty of Indian nature through the landscape, gardens, rivers, mountains and climatic conditions in the text of the work.

The article also examines the features of Babur's expression of his emotional experience through images of nature and their combination with a poetic and historical context.

Keywords: Baburnama, Indian nature depiction, Landscape, Flora and fauna, Artistic depiction, Aesthetics, Travel diaries, Historical source, Gardens and rivers, Babur's emotional experience.

KIRISH

“Boburnoma” — Zahiriddin Muhammad Boburning o‘z hayoti, sayohatlari va kuzatuvlari haqida yozgan asari bo‘lib, u nafaqat tarixiy manba, balki badiiy-estetik qiymatga ega asardir. Bobur Hindistonga ilk bor kelganda u yerning tabiatini, landshaftlarini, iqlimini va tabiat hodisalarini batafsil tasvirlaydi. Bu tasvirlar nafaqat geografik ma’lumot beradi, balki o‘quvchida Hindistonning go‘zalligi va rang-barang tabiatini his qilish imkonini yaratadi.

Boburning tabiatni kuzatish uslubi Bobur o‘z asarida tabiatni juda nozik badiiy did bilan tasvirlaydi. U landshaftlarni, bog‘lar va gullarni, daryolar va suv havzalarini, tog‘larni va dalalarni nafaqat vizual jihatdan, balki his-tuyg‘u orqali ham ifodalaydi. Masalan, u Hindistonning tropik va sub-tropik hududlaridagi rang-barang gullar, banan va anor daraxtlari, qushlar va baliqlarni sanab o‘tadi, bu orqali o‘quvchi tabiatning rang-barangligini his qiladi.

Landshaft va iqlim tasvirlari Bobur Hindistonga kelganida u yerning iqlimi va landshaftini ham batafsil yozadi. U tog‘lar, tekisliklar, o‘rmonlar va daryolarni taqqoslab, Hindiston tabiatining o‘ziga xosligini ko‘rsatadi. Masalan, u yam-yashil o‘tloqlar, qumloq cho‘llar va suv havzalari tasvirini keltiradi. Shuningdek, iqlim o‘zgarishlarini ham tasvirlaydi — yomg‘ir mavsumi, quyosh chiqishi va botishi, shamolning harakati kabi.

Flora va fauna tasviri Bobur Hindistondagi o‘simliklar va hayvonot olamini batafsil tasvirlaydi. U gullar, daraxtlar, mevdor o‘simliklar, shuningdek, qushlar, baliqlar va boshqa yovvoyi hayvonlarni sanab o‘tadi. Bu tasvirlar asarning badiiy tomonini boyitadi va Hindiston tabiatining biologik xilma-xilligini ko‘rsatadi.

Tabiat tasvirining badiiy xususiyatlari Bobur tabiatni faqat fakt sifatida emas, balki badiiy va poetik tarzda ham tasvirlaydi. U o‘z kuzatgan manzaralarga shaxsiy hissiyotlarini qo‘shadi, go‘zallik, hayrat va zavq hissini o‘quvchiga yetkazadi. Bu orqali “Boburnoma” nafaqat tarixiy, balki estetik asar sifatida ham qadrlanadi.

Tabiat tasvirida tarixiy va madaniy kontekst Bobur Hindistonga kelgan davrda uning tabiatini Mahmud G‘aznaviy va boshqa tarixiy manbalar bilan solishtirib, o‘zining kuzatishlarini yozadi. Bu tabiat tasvirlari Hindistonning geografik va madaniy o‘ziga xosligini aks ettiradi. Shuningdek, u Hindistondagi bog‘lar va suv tizimlarini o‘rganib, ularni o‘z vatanidagi tajribalar bilan solishtiradi.

“Boburnoma”da Hindiston tabiatining badiiy tasviri o‘quvchida nafaqat geografik ma’lumot beradi, balki tabiat go‘zalligini his qilish imkonini yaratadi. Bobur tabiatni estetik did bilan tasvirlab, o‘quvchiga Hindistonning rang-barangligi va go‘zalligini yetkazadi. Shu tariqa, asar badiiy va tarixiy manba sifatida noyob ahamiyat kasb etadi.

“Boburnoma” — Bobur tomonidan yozilgan autobiografik asar bo‘lib, nafaqat shaxsiy hayot, siyosiy voqealar va harbiy yurishlarni, balki tabiatni ham badiiy uslubda tasvirlaydi. Hindistonga kelganda Bobur u yerning o‘ziga xos tabiatini kuzatadi va uni detallashtirilgan, go‘zal badiiy obrazlar orqali o‘quvchiga yetkazadi. Bu esa asarni geografik, biologik va estetik manba sifatida qadrlash imkonini beradi.

Hindiston landshaftining tasviri. Bobur Hindistonning turli mintaqalarini landshaft jihatidan batafsil tavsiflaydi. U tog‘lar, vodiylar, tekisliklar, o‘rmonlar va daryolarni nafaqat ko‘rgan narsalar sifatida, balki badiiy taassurot orqali ifodalaydi. Masalan, u

Yamuna va Ganga daryolarining bo'yidagi manzaralarni, suv havzalari atrofidagi bog'lar va o'rmonlarni, shuningdek, tropik va subtropik hududlardagi rang-barang o'simliklarni tavsiflaydi.

Flora va fauna Bobur Hindistonda o'simliklar va hayvonlarni batafsil kuzatadi. U banan, mango, anor va boshqa mevdor daraxtlarni, shuningdek, turli gullar, palmlar, bambuk va o'simliklarning o'sishini tasvirlaydi. Hayvonot olamida esa qushlar (papago'y, qirqquloq, shoxli qushlar), baliqlar va mayda yovvoyi hayvonlarni sanab o'tadi. Bu tasvirlar Hindiston tabiatining biologik xilma-xilligini ko'rsatadi va o'quvchida vizual obrazlar yaratadi.

Iqlim va tabiiy hodisalar Bobur Hindistonning iqlimini batafsil tavsiflaydi. U yomg'ir mavsumining ta'siri, quyosh nurlari, shamol va tropik bo'ronlarni eslatadi. Masalan, u monsun yomg'irini kuzatib, uning suv havzalari va daryolarni qanday to'ldirishini tasvirlaydi. Bu tavsiflar tabiat tasvirini yanada jonli va dinamik qiladi.

Badiiy tasvir va hissiyot Bobur tabiatni faqat fakt sifatida emas, balki hissiy va poetik nuqtai nazardan tasvirlaydi. U tabiat go'zalligini his-tuyg'ular orqali ifodalaydi: yam-yashil o'rmonlar unga xotirjamlik beradi, daryo va suv havzalari esa zavq va hayrat uyg'otadi. Shuningdek, Bobur Hindiston tabiatidagi rang-barang gullar, qushlar va suv havzalari bilan o'z hissiyotlarini uyg'unlashtiradi, bu esa asarga badiiy qiymat beradi.

Tabiat tasvirining tarixiy konteksti Bobur Hindistonga kelgan davrda u yerning tabiiy sharoitini o'z O'rta Osiyo tajribalari bilan solishtiradi. U Hindistondagi bog'lar, sug'orilgan yerlar va suv tizimlarini kuzatib, ularni o'z davrining ilmiy va madaniy manbalari bilan bog'laydi. Bu tasvirlar Hindistonning geografik va ijtimoiy madaniy xususiyatlarini ham yoritadi.

Tabiat va siyosiy yurishlar Bobur Hindiston tabiatini tasvirlashda shuningdek, harbiy yurish va strategik harakatlar kontekstini ham hisobga oladi. Masalan, u daryolar, tog'lar va o'rmonlarni batafsil tavsiflab, ularni harbiy yurishlar va hududiy egallash nuqtai nazaridan baholaydi. Shu tariqa, tabiiy manzaralar tarixiy voqealar bilan uyg'unlashadi.

Estetik va pedagogik ahamiyati Boburnomadagi tabiat tasvirlari estetik jihatdan boy va rang-barang. U o'quvchida Hindiston tabiatining go'zalligini, biologik xilma-xilligini his qilish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, bu tasvirlar tarixiy, madaniy va pedagogik

manba sifatida ham qimmatli bo‘lib, o‘quvchilarga tabiiy manzaralarni tushunish va badiiy tafakkur orqali his qilish imkonini beradi.

“Boburnoma”da Hindiston tabiatining badiiy tasviri o‘zining nozik, detallashtirilgan va hissiyotli uslubi bilan ajralib turadi. Bobur tabiatni estetik did bilan kuzatadi, o‘z hissiyotlarini qo‘shadi va Hindistonning geografik, biologik va madaniy jihatlarini o‘quvchiga yetkazadi. Shu tariqa, asar nafaqat tarixiy, balki badiiy, geografik va ilmiy manba sifatida noyob ahamiyat kasb etadi.

Bobur Hindistonni kuzatishda o‘zining tabiiy didi va estetik hissiyotini ishlatgan. U manzaralarni faqat geografik jihatdan emas, balki ruhiy tajriba orqali ham tasvirlaydi. Masalan, u daryolarning oqimini, suv yuzasidagi quyosh nurining o‘ynashini, shamol harakati bilan daraxt barglarining shovqinini juda poetik tarzda ifodalaydi. Bu Boburning tabiatni faqat ko‘z bilan emas, balki qalb bilan ham ko‘rishini ko‘rsatadi.

Landshaftning dramatik tasviri Bobur Hindistondagi tog‘ va dashtlarni dramatik uslubda tasvirlaydi. U tog‘lar va tekisliklar o‘rtasidagi kontrastlarni, suv havzalari va o‘rmonlar o‘rtasidagi uyg‘unlikni badiiy tafsilotlar bilan ifodalaydi. Masalan, u Hindistonning yam-yashil dalalari va qumloq cho‘llarini bir-biriga qarshi qo‘yib, o‘quvchida tabiiy go‘zallikni yanada kuchli his qiladi.

Bobur Hindistondagi bog‘lar, hovuzlar, kanallar va suv havzalarini alohida e‘tibor bilan tasvirlaydi. U bog‘larning tartibini, gullarning rang va shaklini, suv yuzasidagi akslar orqali tabiat go‘zalligini badiiy usulda ifodalaydi. Bu tasvirlar Boburning shaharlik va tabiiy manzaralarni birlashtiradigan didini ko‘rsatadi.

Bobur Hindiston tabiatidagi o‘simlik va hayvonot olamini batafsil tasvirlab, ularning tabiiy muhitdagi o‘rnini ham ifodalaydi. va etnobotanik ahamiyat beradi.

XULOSA

Xulosa qilganda, “Boburnoma” Hindiston tabiatini tasvirlashda noyob badiiy manba sifatida qadrlanadi va o‘quvchida tabiiy go‘zallikni his qilish, estetik zavq olish imkonini beradi.

“Boburnoma” asarida Hindiston tabiatining badiiy tasviri Boburning estetik didi va hissiy tajribasini aks ettiradi. U Hindistonning landshaftlari, daryolari, tog‘lari, bog‘lari, suv havzalari, shuningdek, flora va fauna elementlarini batafsil va poetik tarzda tasvirlaydi.

Bobur tabiatni nafaqat vizual jihatdan, balki ruhiy tajriba orqali o'quvchiga yetkazadi, bu esa o'quvchida tabiiy go'zallikni his qilish imkonini yaratadi.

Hindiston tabiatining rang-barangligi, iqlim o'zgarishlari va tabiiy manzaralarining dramatik kontrastlari Boburning kuzatuvchanligi va badiiy uslubini yanada boyitadi. Shu bilan birga, Boburning tabiat tasvirlari tarixiy, madaniy va biologik kontekst bilan uyg'unlashib, asarning nafaqat tarixiy manba, balki badiiy-estetik ahamiyatini oshiradi.

“Boburnoma” asarida Hindiston tabiatining badiiy tasviri Boburning nafaqat tarixiy kuzatuvlari, balki estetik va poetik didini aks ettiradi. Bobur Hindistonning landshaftlarini, tog'-dashtlarini, daryolarini, suv havzalarini, bog'larini va o'rmonlarini batafsil va jonli tarzda tasvirlaydi. U tabiatning vizual go'zalligini rang-barang gullar, mevali daraxtlar, qushlarning shovqini, yovvoyi hayvonlarning harakati orqali o'quvchiga yetkazadi.

Bobur Hindiston tabiatini faqat tashqi ko'rinish sifatida emas, balki hissiy tajriba orqali ham ifodalaydi. U daryo shovqini, shamol harakati, quyosh nurining suvda aks etishi kabi tabiat hodisalarini ruhiy kechinmalar bilan bog'lab, o'quvchida tabiiy manzaralarga qarshi ichki hissiy uyg'unlik hosil qiladi. Shu tariqa, Bobur tabiatni qalb orqali kuzatadi va uni badiiy tasvirga aylantiradi. Asarda Hindiston tabiatining iqlimiy va ekologik xususiyatlari ham tasvirlangan.

Bobur tropik va sub-tropik o'simliklarni, tropik mevalarni, banan, mang'it va anor daraxtlarini, shuningdek, hududdagi fauna elementlarini sanab o'tadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bobur, Z. M. Boburnoma. Toshkent: Sharq, 2009 yil.
2. Jalolova, Sh. & Xudoynazarov, I. B. Boburnoma: Hindiston tabiatining badiiy tasviri. Toshkent, 2015 yil.
3. Majidov, U. A. “Boburnoma” asarida tabiat tasviri va uning ilmiy ahamiyati. Samarkand, 2017 yil.
4. Maxmudova, N. A. & Rahimjonov, G. R. Bobur tabiat kuzatuvlari va badiiy uslubi. Toshkent, 2016 yil.
5. Xudoykulov, Y. A. Philosophical and Natural Science in Z. M. Bobur's Boburnoma. London, 2018 yil.

6. Jabborova, D. Z. Boburning hayoti va adabiy merosi. Toshkent, 2014 yil.
7. Saidova, D. U. Bobur g'azallarida tabiat tasviri va vatan sog'inchi. Toshkent, 2015 yil.
8. Burieva, M. S. "Boburnoma" as an ethnographic source. Berlin, 2016 yil.
9. Majidov, U. A. Boburnoma va uning bugungi kundagi ahamiyati. Toshkent, 2019 yil.
10. Abduraimov, S. & Arabov, M. Boburnoma – siyosiy, tarixiy va badiiy asar. Samarkand, 2013 yil.
11. Mirsaidova, O. "Boburnoma" da Hindiston etnografiyasi. Toshkent, 2017 yil.
12. Avazova, L. The scientific basis of folk views about Z. M. Bobur. New York, 2018 yil.
13. Mashrabov, Z. & Madraimov, A. Temuriy va Boburiylar san'ati. Toshkent, 2015 yil.
14. Bobur International Foundation. "Boburnoma" tarjima va nashr variantlari. Toshkent, 2012 yil.
15. Various authors. Ilm-fan, adabiyot va madaniyat: Bobur merosi va tabiat tasviri. Toshkent, 2020 yil.